

Sygn. akt: I C 209/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 marca 2023 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie, I Wydział Cywilny,

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Tomasz Cichocki
Protokolant:	sekret. sąd. Krystian Kuciński

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28 lutego 2023r. w O.,

sprawy z powództwa D. B. (1), K. B. (1) i M. B. (1)

przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w G.

o zapłatę i ustalenie ewentualnie zapłatę,

I. ustala, że nieważna jest umowa kredytu nr (...) z dnia (...) zawarta pomiędzy powodami D. B. (1), K. B. (1) i M. B. (1) a (...) Bankiem S.A. z siedzibą w G., poprzednikiem prawnym pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w G.;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 84 045,12 (osiemdziesiąt cztery tysiące czterdzieści pięć i 12/100) złotych, za jednoczesnym zaoferowaniem przez powodów pozwanemu zwrotu kwoty 239 999,99 (dwieście trzydzieści dziewięć dziesięć i 99/100) złotych;

III. oddala powództwo o zapłatę w pozostałej części, tj. co do żądania zapłaty odsetek od zasądzonej na rzecz powodów kwoty;

IV. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 7 777,38 (siedem tysięcy siedemset siedemdziesiąt siedem i 38/100) złotych z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 5 417,00 (pięć tysięcy czterysta siedemnaście) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Tomasz Cichocki

Sygn. akt: I C 209/20

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 09.03.2020r. (data wpływu) powodowie D. B. (1), K. B. (1) i M. B. (1) wnieśli o:

- zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kwoty 84 045,12 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od 7 dnia po dniu doręczenia pozwu do dnia zapłaty,
- ustalenie nieważności umowy nr (...) z dnia (...),

Ponadto wnieśli o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że podstawowym zarzutem wobec zawartej przez strony umowy kredytu jest abuzywność i sprzeczność z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa mechanizmów indeksacji kredytu. Zakwestionowali przy tym postanowienia § 1 ust. 1, §6 ust. 1, § 7 ust. 2, § 10 ust. 6, § 17 umowy kredytu, które w ich ocenie były sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały interes powodów jako konsumentów, a tym samym nie wiążą ich. Ponadto umowa nie określa wyraźnie kwoty kredytu w rozumieniu art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt ustawy Prawo bankowe oraz w sposób radykalny przekracza zasadę swobody umów, pozwalając jeden ze stron na ustalanie wysokości zobowiązania drugiej i obarczając konsumentów całym ryzykiem. Wskazali, że kwestionowana umowa jest „frankowa” wyłącznie w sposób pozorny. Wysokość kapitału kredytu wskazano w treści umowy wyłącznie w walucie polskiej, ponadto był on wypłacony i spłacany wyłącznie w złotych. Pozwany bank przeliczył zobowiązanie powodów na franki szwajcarskie po wewnątrzbankowym kursie kupna, co oznacza, że w chwili podpisania umowy nie wiedzieli oni jaka suma rzeczywiście stanowić będzie ich zobowiązanie wobec banku. Co istotne nie było możliwości wypłacenia kredytu w walucie obcej. Skoro wyrażona we frankach szwajcarskich kwota kapitału nie odpowiadała kwocie udostępnionej kredytobiorcom, to zostali oni zobowiązani do zwrotu kwoty oderwanej od rzeczywistego zobowiązania, co uniemożliwia uznanie umowy za ważny kredyt. W związku z wykonywaniem umowy bank korzystał z własnej tabeli kursów, niepodlegającej jakiegokolwiek kontroli i operującej dowolnie ustaloną marżą, zarabiał nie tylko na oprocentowaniu ale także na spreadzie, co stanowiło ukrytą prowizję banku. Bank zaniechał także uprzedzenia kredytobiorców o skali ryzyka wiążącego z się z kredytem indeksowanym do waluty obcej, nie przedstawił symulacji i wykresów, stworzył natomiast fałszywe poczucie bezpieczeństwa i stabilności kursu franka, a ryzyko kursowe zostało przerzucone na konsumenta. Liczne postanowienia zawarte w umowie stanowią naruszenia Rekomendacji S wydanej przez Komisję Nadzoru Finansowego, w szczególności w zakresie poinformowania o skali ryzyka. Umowa narusza przy tym zasady współżycia społecznego oraz zasadę swobody zawierania umów.

Skutkiem tych naruszeń powinno być przyjęcie abuzywności mechanizmów indeksacji kredytu i tym samym uznanie umowy za nieważną w całości lub też wyeliminowanie z jej treści mechanizmów waloryzacyjnych z pozostawieniem kredytu złotowego. Z kolei eliminacja indeksacji z treści umowy powoduje konieczność rozliczenia kredytu jako udzielonego wyłącznie w złotych powiększonego o przewidziane w umowie oprocentowanie. Dochodzona pozwem kwota stanowi nadpłatę w okresie od kwietnia 2010r. do listopada 2019r. i stanowi wzbogacenie banku.

Natomiast eliminacja abuzywnych klauzul pozbawia umowę essentialia negotii i tym samym nie pozwala na dalsze funkcjonowanie umowy w obrocie prawnym, a powodowie mają prawo domagać się ustalenia jej nieważności.

(pozew k. 4-22)

W piśmie z dnia 28.08.2020r. powodowie sprecyzowali żądanie pozwu w ten sposób, że wnieśli:

- o zasądzenie kwoty 84 045,12 zł również w razie przyjęcia przez Sąd, że umowa jest nieważna,
- ustalenie nieważności zgodnie z roszczeniem ewentualnym zawartym w pkt 2 pozwu w razie przyjęcia, że powodom nie przysługuje roszczenie o zapłatę wskazane w pkt 1 pozwu.

(pismo – k. 629-630, k. 677-679)

Pozwany Bank (...) S.A. z siedzibą w G. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów solidarnie na jego rzecz zwrotu kosztów procesu.

Pozwany przyznał, że strony zawarły umowę o kredyt nr (...) z dnia (...), a pozwany jest następcą prawnym (...) Bank S.A. z siedzibą w G.. Dalej przyznał cel na jaki została zawarta umowa kredytu, fakt wypłacenia i wykorzystania kredytu przez powodów, ponadto fakt zawarcia z powodami aneksów z dnia 12.07.2007r. i 15.06.2010r.

Pozwany zakwestionował roszczenie powodów co do zasady i co do wysokości, wskazując, że umowa kredytowa nie zwiera postanowień niedozwolonych i nie zostały spełnione przesłanki uzasadniające uznanie umowy za nieważną.

Pozwany zaprzeczył, aby:

Pozwany zaprzeczył, aby:

- a) umowa kredytu była nieważna w całości albo w jakiegokolwiek części, w tym w szczególności w zakresie postanowień odnoszących się do indeksacji kredytu lub kursów walut stosowanych do rozliczeń pomiędzy stronami umowy kredytu,
- b) umowa kredytu zawierała niedozwolone postanowienia w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.,
- c) powodowie w okresie objętym żądaniem pozwu dokonał nadpłaty w wysokości 84 045,12 PLN;
- d) powodowie nie zostali należycie poinformowani o prawach i obowiązkach wynikających z umowy oraz o ryzykach związanych z zaciągnięciem kredytu indeksowanego do waluty obcej,
- e) powodowie nie mieli możliwości podjęcia próby negocjacji z Bankiem co do treści umowy kredytu i jej warunków,
- f) ostateczny kształt umowy nie był wynikiem wyborów powodów i indywidualnych uzgodnień stron;
- g) kredyt powodów był kredytem złotówkowym oraz że można zastosować do niego stawkę referencyjną LIBOR 3M (CHF),
- h) bank nie wyjaśnił powodom sposobu tworzenia Tabeli Kursów Walut,
- i) Bank ustalał kursy o nieweryfikowalne kryteria,
- j) Klauzula § 17 lub inne z Umowy kredytu poprzednika prawnego zostały wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych lub są też podobne do jakichkolwiek innych klauzul wpisanych do tego rejestru,
- k) Bank podał w sposób nierzetelny całkowity koszt kredytu,

Nadto pozwany podniósł zarzut braku interesu prawnego powodów w żądaniu ustalenia nieważności umowy oraz zarzut przedawnienia roszczeń powodów, wskazując na upływ 10-letniego terminu przedawnienia.

(odpowiedź na pozew k. 77-139)

Pozwany pismem z dnia 08.02.2023r. podniósł także zarzut zatrzymania świadczeń spełnionych przez powoda na rzecz banku, które miałyby podlegać zwrotowi na wypadek uznania, że umowa kredytu jest nieważna do czasu zaoferowania przez powodów zwrotu świadczenia spełnionego przez bank w kwocie 239 999,99 zł

(pismo - k. 889-891)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany Bank (...) S.A. z siedzibą w G. jest następcą prawnym (...) Bank S.A. z siedzibą w G..

(bezsporne)

Powodowie M. B. (1) i K. B. (1) są małżeństwem. Związek małżeński zawarli przed zaciągnięciem spornego w sprawie kredytu. Powódka D. B. (1) jest matką M. B. (1).

(bezsporne)

W dniu (...) powodowie M. B. (1) i K. B. (1) złożyli w (...) Bank S.A. z siedzibą w G. wniosek o udzielenie kredytu w wysokości 280 000,00 zł. We wniosku wskazano, że kredyt ma być udzielony w PLN indeksowany kursem CHF. Z analogicznym wnioskiem wystąpiła D. B. (1), która miała być współkredytobiorcą.

(dowód: wnioski o udzielenie kredytu hipotecznego – k. 170-177, bezsporne)

Powodowie wraz ze złożeniem wniosku o udzielenie kredytu hipotecznego złożyli oświadczenie o przedstawieniu im oferty kredytu hipotecznego w G. M. Banku w złotych polskich oraz, że wybrali kredyt w walucie obcej będąc uprzednio poinformowanym o ryzykach związanych z zaciągnięciem kredytu hipotecznego w walucie obcej. Ponadto powodowie oświadczyli, że zostali poinformowani o ryzyku stopy procentowej w przypadku kredytów o zmiennej stopie procentowej. Otrzymali także zawiadomienie o prawie odstąpienia od umowy.

(dowód: oświadczenia k. 178-180, zawiadomienie dotyczące prawa odstąpienia od umowy k.181)

W dniu (...) powodowie jako konsumenci zawarli z (...) Bank S.A. z siedzibą w G. umowę kredytu nr (...), sporządzoną w dniu (...)

(dowód: umowa kredytu k. 182-194)

Zgodnie z § 1 ust.1 umowy bank udzielił powodom kredytu w kwocie 288 325,80 zł indeksowanego kursem CHF. W umowie wskazano, że w dniu wypłaty saldo jest wyrażone w walucie, do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17, następnie saldo walutowe przeliczane jest dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17.

Kredyt udzielony powodom przeznaczony był na pokrycie części ceny budowy samodzielnego lokalu mieszkalnego oraz pokrycie części kosztów wykończenia tego lokalu, co zostało opisane szczegółowo w § 1 ust. 2 umowy oraz §3 ust. 1 umowy.

Splata kredytu wraz z odsetkami miała nastąpić w 264 równych miesięcznych ratach kapitałowo odsetkowych, nie później niż w tym samym dniu kalendarzowym każdego miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu. (§ 1 ust 5 i § 10 ust. 1 umowy).

Oprocentowanie kredytu, zgodnie z § 8 ust. 1 umowy, miało być zmienne i ulegać zmianie w tym samym dniu kalendarzowym, w jakim nastąpiła wypłata Kredytu najbliższego miesiąca następującego po ostatniej zmianie indeksu L3. Szczegółowy sposób wyliczenia indeksu L3 został określony w § 8 ust. 2 umowy.

Oprocentowanie kredytu na dzień sporządzania umowy wynosiło 5,75 % w skali roku i stanowiło sumę marży Banku w wysokości 1,56 % oraz aktualnie obowiązującego indeksu L3 oraz 2,00 punktu procentowego do czasu przedstawienia w Banku odpisu z księgi wieczystej dla każdej z nieruchomości. Po przedstawieniu odpisu oprocentowanie miało być obniżone o 2,00 p.p. (§ 2 ust. 1 i ust. 2 umowy).

Zgodnie z § 7 ust. 1 i 2 umowy, wypłata kredytu miała nastąpić jednorazowo, w terminie nie dłuższym niż 5 dni roboczych po spełnieniu warunków opisanych szczegółowo w § 4 umowy i otrzymaniu przez bank wniosku o wypłatę, sporządzonego prawidłowo przez kredytobiorcę na formularzu. Każdorazowo wypłacona kwota złotych polskich, miała zostać przeliczona na walutę, do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty kredytu podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez bank.

Dodatkowo umowa przewidywała, że wszelkie opłaty i prowizje podawane są w walucie, do której indeksowany jest kredyt, a ich zapłata odbywa się poprzez doliczenie opłaty do raty, chyba że strony podejmą odmienne ustalenia w tym zakresie (§ 9 ust. 7 umowy).

Rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez kredytobiorcę, miało następować z datą wpływu środków do banku, według kursu sprzedaży waluty, do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu wpływu środków do banku (§ 10 ust. 6 umowy).

W celu zabezpieczenia kredytobiorcy ustanowili na nieruchomości na rzecz Banku hipotekę kaucyjną w złotych polskich do kwoty stanowiącej 170% kwoty kredytu określonej w § 1 ust. 1 umowy. Hipoteka ta miała zabezpieczać spłatę kapitału kredytu, odsetek, opłat, prowizji i innych należności mogących powstać w wykonaniu umowy, w szczególności różnic kursowych (§ 12 ust. 1 umowy)

Dodatkowo w § 17 umowy wskazano, że:

- do rozliczenia transakcji wypłat i spłat kredytu stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji,
- kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna,
- kursy sprzedaży określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży,
- do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę kupna /sprzedaży (...) Bank S.A.,
- obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku określone są przez Bank po godz. 15:00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie Banku oraz publikowane są na stronie internetowej (...) Bank S.A. (...)

(dowód: bezsporne, umowa kredytu k. 182-194)

Kredyt został wypłacony powodom w łącznej kwocie 239 999,99 zł jako równowartość 108 999,72 CHF w 3 transzach:

- w dniu 12.06.2007r. w kwocie 100 000,00 zł, stanowiącej równowartość kwoty 44 312,49 CHF po kursie 2,2567;
- w dniu 17.07.2007r. w kwocie 70 000,00 zł, stanowiącej równowartość kwoty 31 909,56 CHF po kursie 2,1937;
- w dniu 06.11.2007r. w kwocie 69 999,99 zł, stanowiącej równowartość kwoty 32 777,67 CHF po kursie 2,1356;

Kredytowane zostały także koszty kredytu w wysokości 8 325,78 zł, stanowiące równowartość 3 689,36 CHF, po kursie 2,2567, pobrane w dacie uruchomienia pierwszej transzy, tj. 12.06.2007r..

(dowód: wnioski o wypłatę kredytu z potwierdzeniami k. 249-253, historia kredytu – k. 254-257)

W dniu 12.07.2007 r. strony zawarły aneks do umowy kredytu, zmieniający zapis §1 ust 2 umowy dotyczący celu kredytu, precyzujący, iż celem kredytu oprócz finansowania kosztów budowy i wykończenia lokalu jest także refinansowanie części kosztów budowy, zmieniony została także harmonogram rzeczowo – finansowy stanowiący załącznik do umowy.

(dowód: aneks z 12.07.2007r. – k. 195)

W dniu 15.06.2010r. strony zawarły kolejny aneks do umowy na skutek którego powodowie zostali zobowiązani do zapłaty opłaty manipulacyjnej w kwocie 967,89 zł z tytułu przekroczenia dopuszczalnego wskaźnika obciążenia nieruchomości

(dowód: aneks z dnia 15.06.2010r. - k. 197)

Powodowie nie mieli zdolności kredytowej w PLN, dlatego zdecydowali się na kredyt w CHF. Powodowie nie byli poinformowani o sposobie ustalania kursu przez Bank. Nie otrzymali wcześniej projektu umowy do zapoznania. Przy zawieraniu umowy nie zostali poinformowani o ryzyku kursowym łączącym się z umową. Z umową zapoznali się w dniu popisania. Był to gotowy formularz do podpisania. Umowę przeczytali jedynie pobieżnie z uwagi na brak czasu i kolejne osoby czekające na podpisanie umów. Jednocześnie sami nie zadawali pytań pomimo tego, że nie rozumieli mechanizmu indeksacji.

(dowód: przesłuchanie: powoda M. B. – k. 652v-653v, powódki K. B. – k. 653v-654, powódki D. B. – k. 654)

Powodowie zostali pouczeni o konsekwencja uznania przez Sąd umowy za nieważną i podtrzymali zadanie jej unieważnienia.

(protokół rozprawy z dnia 28.02.2023r. – k. 337v)

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie powodów o ustalenie, że umowa kredytu hipotecznego nr (...) z dnia (...) jest nieważna, zasługiwało na uwzględnienie.

Między stronami bezsporny przy tym był fakt zawarcia umowy kredytu określonej treści, którą obrazuje dołączona do akt kopia umowy (umowa kredytu k. 182-194).

Sąd ustalił stan faktyczny na podstawie dołączonych do akt dokumentów, a nadto w oparciu o zeznania świadków i powodów, nie znajdując podstaw do podważenia ich wiarygodności. Jednocześnie, w ocenie Sądu, jakkolwiek brak podstaw do odmowy przymiotu wiarygodności zeznaniom świadków powołanych przez stronę pozwaną, nie miały one w istocie wpływu na ocenę zasadności roszczenia powodów. Świadek E. T. (k. 638-646) przedstawiła w swoich zeznaniach procedurę zawarcia umowy kredytu w G. M. Banku, jednak nie pamiętała powodów ani okoliczności zawarcia z nimi umowy. Wskazała przy tym, iż nie byli to jej klienci jako doradcy kredytowego, a jej obowiązkiem było tylko sygnowanie umowy. Świadek T. T. (k. 688-694) nie pamiętał powodów i w swoich zeznaniach przekazał również jedynie ogólne informacje na temat procedur obowiązujących przy udzielaniu kredytów indeksowanych do CHF. Natomiast świadek M. C. (k. 864-867) nie brał udziału w zawieraniu umowy z powodami, nie był także pracownikiem banku, który udzielał powodom kredytu. Przedstawił w swoich zeznaniach ogólne informacje dotyczące sposobu tworzenia tabel kursowych, nie wiedział natomiast czy klienci mogli negocjować prowizje czy kursy walutowe.

Tym samym zeznania wskazanych świadków nie były przydatne do ustalenia okoliczności zawarcia umowy kredytu z powodami, a także ustalenia czy procedury wskazane przez świadków zostały zachowane w przypadku powodów. W szczególności natomiast zeznania te były nieprzydatne do ustalenia czy postanowienia umowy kredytu zawartej z powodami zostały ustalone indywidualnie. Z kolei pozostały materiał dowodowy w postaci dokumentów oraz zeznań powodów przeczy takiemu przyjęciu.

Sąd pominął wniosek pozwanego o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego, zawarty w pkt 4) odpowiedzi na pozew (k. 81). Fakty, które miały być wykazane tym dowodem (część I uzasadnienia odpowiedzi na pozew – k. 135-138), w ocenie Sądu, są nieistotne dla rozstrzygnięcia sporu. Przedmiotem postępowania było ustalenie czy zawarte postanowienia umowy mają charakter abuzywny, tj. ustalenia czy są one sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają interes konsumentów. W dalszej kolejności, dokonanie oceny, czy eliminacja klauzul abuzywnych pozwala czy też nie, na dalsze wykonywanie umowy. Zdaniem Sądu, nie wymaga to wiedzy specjalnej

biegłego sądowego, a jest kwestią prawidłowego stosowania przepisów prawa. Z kolei analiza i ocena postanowień umownych w kontekście norm prawnych należy do Sądu. Stąd, stosownie do art. 235² § 1 pkt 2 w zw. z art. 278 § 1 a contrario k.p.c., zaistniały przesłanki pominięcia dowodu.

Powodowie domagali się ustalenia nieważności umowy o kredyt hipoteczny nr (...) zawartej z (...) Bank S.A. jak też zasądzenie kwoty 84 045,12 zł również w razie przyjęcia przez Sąd, że umowa jest nieważna.

Mając na uwadze tak sformułowane żądania pozwu, w pierwszej kolejności należy wskazać, że powodowie mają interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy czy bezskuteczności poszczególnych jej postanowień na podstawie art. 189 k.p.c. Zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego. Jednak w okolicznościach rozpoznawanej sprawy sformułowanie takiego roszczenia nie doprowadzi do usunięcia niejasności i wątpliwości co do stosunku prawnego i nie zakończy definitywnie sporu na wszystkich płaszczyznach tego stosunku oraz nie zapobiegnie ewentualnym sporom w przyszłości, wobec czego sytuacja powodów nie zostanie jednoznacznie określona. Stąd interes prawny powodów w wystąpieniu z żądaniem pozwu polega na prawie do definitywnego usunięcia niepewności prawnej. Wyrok wydany w sporze dotyczącym ustalenia nieważności umowy o kredyt hipoteczny ewentualnie bezskuteczności jej postanowień wyeliminuje obiektywny stan niepewności prawnej oraz wywoła takie konsekwencje prawne w stosunkach między stronami, w wyniku których ich sytuacja prawna zostanie określona jednoznacznie, nie będzie budziła wątpliwości, co spowoduje w konsekwencji, iż zostanie usunięta niepewność co do istnienia określonych praw i obowiązków stron oraz ryzyko ich naruszenia w przyszłości. Rozstrzygnięcie, czy zobowiązanie kredytowe istnieje usunie przy tym wątpliwość, czy na stronach ciąży dalej obowiązki wynikające z umowy kredytu, np. spłata rat. Powyższe, w ocenie Sądu, przesądza o skutecznym powołaniu się powodów na istnienie interesu prawnego w żądaniu pozwu w rozumieniu art. 189 k.p.c. Kwestia istnienia tego interesu w sporze dotyczącym zobowiązań wynikających z umowy kredytu, które tworzą wieloletni stosunek prawny między stronami w aktualnym orzecznictwie nie budzi przy tym wątpliwości, wskutek czego nie wymaga dalszego wywodu (vide m.in. postanowienie SN z 21.09.2022 r., I CSK 2656/22, LEX nr 3411831, postanowienie SN z 23.08.2022 r., I CSK 1669/22, LEX nr 3411341 i powołane tam orzecznictwo, czy też liczne w tej kwestii orzecznictwo Sądów Apelacyjnych).

Przyjęcie przez Sąd istnienia interesu prawnego po stronie powodów, co do żądań sformułowanych w pozwie, implikuje w dalszej kolejności dokonanie oceny ważności zawartej umowy i jej rzeczywistego charakteru, a następnie przeprowadzenie analizy umowy kredytowej w zakresie zawarcia w niej klauzul abuzywnych dotyczących mechanizmu indeksacji ewentualnego wpływu wyżej wymienionych klauzul na dalszy byt prawny całej umowy bądź jej poszczególnych postanowień.

Zgodnie z art. 58 § 1-3 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest też czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Kredyt udzielony powodom miał charakter kredytu indeksowanego. Kwota kredytu była ustalona w PLN i dopiero w efekcie zabiegu waloryzacyjnego przeliczono ją na CHF. Fakt zawarcia umowy kredytu indeksowanego do CHF, co do zasady, nie był między stronami sporny. Sąd w zakresie treści umowy i czynności ją poprzedzających oparł się na dokumentach złożonych przez obie strony, w tym umowie kredytu, jak również zeznaniach powodów i świadków.

Sporne były natomiast między stronami określone postanowienia umowy kredytu oraz inne okołokontraktowe czynności wzajemne stron.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 1896) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Umowa zawarta przez strony odpowiada definicji kredytu indeksowanego. Zgodnie z bezwzględnie obowiązującym art. 69 ust. 1 i 2 Prawa bankowego, w umowie kredytu należy w sposób jednoznaczny wskazać kwotę i walutę tego kredytu, jako środków pieniężnych, które bank kredytujący powinien oddać do dyspozycji kredytobiorcy. W analizowanej umowie zwraca uwagę to, że zgodnie z § 1.1 umowy Bank udzielił kredytobiorcy kredytu w kwocie określonej w złotych polskich. W złotych polskich kredyt miał być (i był) spłacany (§ 10.2 umowy). W orzecznictwie wskazuje się, że tzw. kredyty denominowane lub indeksowane do kursu waluty obcej są w rezultacie kredytami w walucie polskiej.

Art. 358¹ § 2 k.c. wprost przewiduje możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. W orzecznictwie sądowym zgodnie przyjmuje się przy tym, że w omawianym przepisie chodzi o pieniądź polski, a innym miernikiem wartości może być również waluta obca (wyroki SN w sprawie I CSK 4/07, I CSK 139/17, uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 339/06). Postanowienia umowy wyraźnie wskazują, że Bank udziela kredytu w złotych polskich, a jego spłata następuje przez pobieranie należnych rat z rachunku prowadzonego również w tej walucie. Stąd nie budzi wątpliwości Sądu, że strony zamierzały zawrzeć umowę kredytu bankowego w tej właśnie walucie, która była jednocześnie walutą zobowiązania, jak i jego wykonania. Natomiast CHF pełnił jedynie określoną w art. 358¹ § 2 k.c. funkcję miernika wartości.

Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego i stanowią jej w pełni dopuszczalny oraz akceptowany przez ustawodawcę wariant, o czym świadczy nadto wyraźne wskazanie tego rodzaju kredytów (indeksowanych i denominowanych) w treści art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 Prawa bankowego oraz wprowadzenie art. 75b Prawa bankowego, na podstawie nowelizacji tej ustawy, które to zmiany weszły w życie z dniem 26 sierpnia 2011 r.

Istotą kredytu indeksowanego - z którym mamy do czynienia na gruncie rozpoznawanej sprawy - jest dodatkowo to, że strony umówiły się, że kwota kapitału kredytu wyrażona początkowo w walucie polskiej zostanie, w drodze indeksacji, przeliczona na walutę obcą i oprocentowana w sposób wskazany z umowy. Powodowie wnioskowali o kredyt określając jego kwotę jako indeksowaną do waluty wymiennej, tj. franka szwajcarskiego (CHF), który został wypłacony zgodnie z umową w złotych polskich, a wysokość zadłużenia w walucie kredytu CHF, obliczana była według kursu kupna waluty względem waluty krajowej, tj. złotych polskich, w momencie wypłaty środków pieniężnych (§ 7 ust. 2 umowy). W momencie wypłaty kredytu w złotych polskich, po stronie powodów powstało zatem zobowiązanie do zwrotu równowartości tej kwoty w walucie indeksacji.

Mając na uwadze powyższe należy przyjąć, że faktyczna wysokość zobowiązania powodów była im znana w chwili podpisywania umowy. W umowie kredytu kwota kredytu została określona w § 1 ust. 1 umowy. Kredytobiorcy zobowiązani byli do zwrotu tego świadczenia (udzielonego i wykorzystanego kredytu), tyle że według wartości ustalonej w klauzuli indeksacyjnej, dopuszczalnej z punktu widzenia art. 69 Prawa bankowego. W sposób oczywisty

jest to związane z ryzykiem, że na przestrzeni obowiązywania umowy dojdzie do zmiany wartości waluty w porównaniu do polskiego złotego. Ryzyko to rekompensowane jest niższym oprocentowaniem tego typu kredytów. Różnica pomiędzy kursem kupna, a kursem sprzedaży waluty jest też oczywista dla każdego przeciętnego konsumenta. W tym miejscu powołać się można na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 maja 2012r., (sygn. akt II CSK 429/11), z którego wynika, że biorący kredyt, zwłaszcza długoterminowy z przeliczeniem zobowiązań okresowych (rat spłacanego kredytu) według umówionej waluty (klauzula walutowa), ponosi ryzyko polegające albo na płaceniu mniejszych rat w walucie kredytu, albo większych, niż to wynika z obliczenia w tej walucie, gdyż na wysokość każdej raty miesięcznej wpływa wartość kursowa waluty kredytu w stosunku do waloryzacji tego kredytu. Oznacza to, że w umowę kredytu bankowego, co do zasady, wpisana jest niepewność, co do wielkości ostatecznych kosztów udzielonego kredytu, które wiążą się z jego udzieleniem i które ostatecznie obciążą kredytobiorcę.

Stąd, w ocenie Sądu, wykorzystanie mechanizmu indeksacji, co do zasady nie narusza ani natury prawa bankowego, ani przepisów ustawy - Prawo bankowe. Nowelizacja Prawa bankowego z dnia 29 lipca 2011 r. (Dz. U. z 2011.165.984), także dopuszcza zawieranie umów kredytów indeksowanych do walut, jednak od tego czasu w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, essentialia negotii umowy stanowi też zawarcie szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu (art. 69 ust. 2 pkt 4a). Umowy kredytów indeksowanych do waluty obcej mogły i nadal mogą funkcjonować w obrocie i same w sobie nie są sprzeczne z powszechnie obowiązującymi przepisami ustawy - Prawo bankowe.

Wszystkie przedstawione powyżej okoliczności, pozwalają przyjąć, że powodowie mieli świadomość rodzaju zawartej z pozwanym bankiem umowy kredytu, ale także związanych z tym konsekwencji prawnych i finansowych.

Nadto wskazać należy, że umowa stron jest dopuszczalna w świetle treści art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierając umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiał się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Istota zawartej przez strony umowy polegała na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez powodów określonej kwoty pieniędzy w walucie polskiej z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie jej równowartości wyrażonej przez odniesienie do miernika w postaci kursu waluty szwajcarskiej. Brak przy tym podstaw do przyjęcia, że był to kredyt w walucie obcej, niezależnie od tego, w jaki sposób, z jakich źródeł i w jakiej walucie powodowie pozyskiwali środki na spłacenie pozwanemu kwoty kredytu, a nadto jak pozwany księgował te kredyty w swoich księgach rachunkowych po ich udzieleniu, skoro przedmiotem zobowiązań obu stron od początku była waluta polska.

Ryzyko zmiany kursu waluty obcej przyjętej jako miernik wartości świadczenia w walucie polskiej z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu, podwyższając wartość zobowiązania kredytobiorcy w stosunku do pierwotnej kwoty wyrażonej w walucie wypłaty, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość jego zadłużenia w tej walucie, a tym samym obniżając wysokość wierzycelności Banku z tytułu spłaty kapitału kredytu w stosunku do kwoty wypłaconej.

Biorąc pod uwagę powyższe, brak podstaw do uznania, że konstrukcja umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej była sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, skoro ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża, co do zasady, obie strony. Nie ma również przeszkód, by strony w umowie określiły sposób ustalania kursu dla uniknięcia wątpliwości na tym tle w toku wykonywania umowy. Powodowie, zawierając umowę kredytu, nie znajdowali się w nietypowej sytuacji, w szczególności nie działali w warunkach konieczności finansowej. Zamieszczenie postanowień w tym zakresie samo w sobie nie narusza zatem przepisów prawa, zasad współżycia społecznego, ani nie jest sprzeczne z naturą zobowiązania kredytowego.

Odnosząc się z kolei do podniesionych przez powodów zarzutów, dotyczących niedozwolonego charakteru poszczególnych postanowień umowy, należy wskazać, że Sąd podzielił stanowisko strony powodowej w tym zakresie.

Kwestionowane przez powodów postanowienia dotyczyły mechanizmów indeksacji kredytu, co do których zarzucali oni ich abuzywność i sprzeczność z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa. Zostały zawarte w § 1 ust. 1 zd. 3, § 7 ust. 2 zd. 4, § 10 ust. 6 i § 17 umowy.

W § 1 ust. 1 zd. 3 umowy w części w jakiej wskazano, że „w dniu wypłaty saldo jest wyrażane w walucie do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17, następnie saldo walutowe przeliczane jest dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17”.

W § 7 ust. 2 zd. 4 umowy w części wskazującej, że „każdorazowo wpłacona kwota złotych polskich, zostanie przeliczona na walutę do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty kredytu podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez Bank”.

W § 10 ust. 6 umowy w brzmieniu „rozliczenie każdej spłaty dokonanej przez kredytobiorcę, będzie następować z datą wpływu środków do Banku, według kursu sprzedaży waluty do której jest indeksowany kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu wpływu środków do banku”.

W § 17 umowy w brzmieniu:

„1. do rozliczania transakcji wypłat i spłat kredytów stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji.

2. Kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna.

3. Kurs sprzedaży określa się jako średnie kursu złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży.

4. Do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Banku S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danych dniu roboczym skorygowane o marżę (...) Banku S.A.

5. Obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku określone są przez Bank po godz. 15.00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie banku oraz publikowane na stronie internetowej (...) Bank S.A. (...)

Zawarty w umowie z konsumentem sposób ustalania kursu waluty indeksacyjnej przyjmowanego do rozliczeń umowy może być przedmiotem oceny, czy nie stanowi postanowienia niedozwolonego. Zgodnie bowiem z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny

(§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została

indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (vide wyrok SA w Warszawie z 14 czerwca 2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12 oraz wyrok SA w Poznaniu z 6 kwietnia 2011 r. w sprawie I ACa 232/11).

Mając na uwadze powyższe, niezbędne jest ustalenie, czy opisane wyżej postanowienia dotyczą świadczeń głównych stron, czy tylko się do nich pośrednio odnoszą.

W tej kwestii należy wskazać, iż rozumienie pojęcia „głównych świadczeń stron” w aktualnym orzecznictwie nie budzi wątpliwości i ugruntowane jest stanowisko (które sąd orzekający podziela), iż klauzule przeliczeniowe zastrzeżone w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej określają główne świadczenie kredytobiorcy (zob.m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I (...) 55/21; z 27 lipca 2021 r., (...) 49/21; z 3 lutego 2022 r., (...) 415/22). Na takim stanowisku stoi też (...) (zob. np. wyroki: z 20 września 2017 r., C-186/16, R. A. i in. przeciwko (...) SA, pkt 37; z 20 września 2018 r., C-51/17, (...) Bank (...). I (...) Faktoring K. Z. przeciwko T. I. i E. K., pkt 68; z 14 marca 2019 r., C-118/17, Z. D. przeciwko (...) Bank Hungary Z., pkt 48; z 3 października 2019 r., C-260/18, K. D. i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...), pkt 44.

W związku ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ((...)), zajęтым w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 na tle wykładni dyrektywy 93/13/EWG, i podtrzymanym tam poglądem dotyczącym natury klauzul wymiany (indeksacyjnych), które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 powołanego wyroku), postanowienia w tym zakresie podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie (art. 385¹ § 1 zd. drugie k.c.). W przypadku uznania ich za niedozwolone konieczne staje się również rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

W rozpoznawanej sprawie bezsporne było między stronami, że powodowie zawarli umowę kredytu jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c. Wynikało to wprost z celu umowy oraz nie była ta okoliczność kwestionowana przez pozwanego na żadnym etapie.

Przechodząc do oceny postanowień wskazywanych przez powodów jako niedozwolone, wskazać trzeba, że postanowienia § 1 ust. 1 zd. 3, § 7 ust. 2 zd. 4, § 10 ust. 6, § 17 dotyczyły tzw. mechanizmu indeksacji. Przewidywały, że wysokość zobowiązania stron będzie wielokrotnie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty indeksacyjnej. Kwota kredytu wypłaconego w PLN miała zostać przeliczona na CHF według kursu kupna tej waluty opublikowanej w Tabeli kursów kupna/sprzedaży (§ 7 ust. 2 zd. 4 umowy). Następnie rozliczanie każdej wpłaty dokonanej przez powodów miało być dokonywane według kursu sprzedaży waluty do której indeksowany był kredyt (§ 10 ust. 6 umowy).

Mechanizm ustalania kursu został opisany w § 17 umowy, zgodnie z którym:

- do rozliczenia transakcji wypłat i spłat kredytu stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji,
- kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna,
- kursy sprzedaży określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży,

- do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę kupna /sprzedaży (...) Bank S.A.,

- obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku określone są przez Bank po godz. 15:00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie Banku oraz publikowane są na stronie internetowej (...) Bank S.A. (...)

W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że w umowie łączącej strony, nie został wyjaśniony mechanizm ustalania marży kupna/sprzedaży ani wskazany sposób jej obliczania. Oznacza to, że pozwany miał swobodę w zakresie ustalania wysokości marży. W ocenie Sądu, nie ulega wątpliwości, że umowa stron została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez Bank. Powodowie mogli wybrać rodzaj kredytu, który najbardziej im odpowiadał, uzgodnić kwotę kredytu w walucie polskiej, natomiast nie uzgadniano z nimi wszystkich pozostałych postanowień, w szczególności nie uzgadniano kwestii wysokości marży kupna/sprzedaży.

Mając na uwadze wyniki postępowania dowodowego, w szczególności zeznania świadków i powodów, w ocenie Sądu, strona powodowa wykazała, że postanowienia umowne nie były z nią uzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c. Przemawiają za tym w szczególności zeznania samych powodów, opisujące przebieg zawierania umowy kredytowej, w tym informacje udzielone powodom przez doradcę w toku postępowania kredytowego. W okolicznościach sprawy jest oczywistym, iż postanowienia zawartej przez strony umowy pochodzą w całości z wzorca stosowanego i przygotowanego przez kredytodawcę i w żadnej części poza wysokością kwoty kredytu oraz ilością rat nie są wynikiem indywidualnego uzgodnienia pomiędzy stronami. W ocenie Sądu, strona pozwana nie wykazała by jakiegokolwiek inne postanowienia umowy były wynikiem indywidualnego uzgodnienia pomiędzy stronami, w szczególności okoliczności tej nie potwierdzają zeznania przesłuchanych w sprawie świadków.

W tych okolicznościach, postanowienia odwołujące się do marży i możliwości jej samodzielnego ustalania w ramach tabeli zdefiniowanej w § 17, należy uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszające rażąco interesy strony powodowej w rozumieniu

art. 385¹ § 1 k.c. Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na kredytobiorców ryzyka wynikającego z bankowego ustalenia wysokości kursów waluty indeksacyjnej i pozostawiały mu w istocie, poprzez ukształtowanie kursu waluty CHF, określoną swobodę w zakresie ustalania wysokości jej zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu. Przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanym postanowieniu § 17 jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania marży, a tym samym kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że postanowienia w tym zakresie były niejasne, sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy powodów w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Konsekwencją powyższego jest przyjęcie, że wskazane postanowienie umowy nie wiąże powodów, stosownie do art. 385¹ §1 k.c.

Zgodnie z wiążącą wszystkie sądy Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy 93/13/EWG dokonaną przez (...) w powołanym już wyżej wyroku z dnia 3.10.2019 r. w sprawie C-260/18:

a) w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następnie je zaakceptuje,

b) w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisu, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku (...)),

c) nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałyby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku (...)),

d) w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjąć, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku (...)),

e) nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku (...)).

Wykładnia art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 została wskazana także w wyroku z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie C-19/20 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w którym wskazano, że należy dokonywać jej w ten sposób, że z jednej strony nie stoją one na przeszkodzie temu, by sąd krajowy usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, w wypadku gdy odstraszący cel tej dyrektywy jest realizowany przez krajowe przepisy ustawowe regulujące korzystanie z niego, o ile element ten stanowi odrębne zobowiązanie umowne, które może być przedmiotem indywidualnej kontroli pod kątem nieuczciwego charakteru. Z drugiej strony przepisy te stoją na przeszkodzie temu, by sąd odsyłający usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku poprzez zmianę jego istoty, czego zbadanie należy do tego sądu.

Przenosząc powyższe uwagi na stan faktyczny niniejszej sprawy należy wskazać, że w ocenie Sądu, wyeliminowanie z treści § 17 umowy elementów marży kupna i marży sprzedaży skutkuje koniecznością wyeliminowania z umowy całego mechanizmu indeksacji. W świetle zapadłego w dniu 29 kwietnia 2021 r. orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C-19/20 częściowe wykreślenie warunku nie jest możliwe w przypadku, gdy dwie części warunku umowy są powiązane w taki sposób, że wykreślenie jednej części miałoby wpływ na istotę pozostałej części. Istota mechanizmu zawartego w § 17 umowy sprowadzała się właśnie do przeliczania waluty na kurs kupna lub sprzedaży w zależności czy chodziło o wypłatę, czy spłatę kredytu. Pozbawienie tego mechanizmu elementu marży w sposób istotny zaburza jego istotę, co w konsekwencji, w świetle aktualnie dokonanej wykładni przez Trybunał, powoduje konieczność eliminacji całego mechanizmu indeksacji. Usunięcie elementu klauzuli indeksacyjnej kredytu hipotecznego w postaci marży zmienia istotę klauzuli w jej pierwotnym brzmieniu, natomiast przepisy dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie temu, żeby uznany za nieuczciwy warunek został częściowo utrzymany w mocy poprzez usunięcie elementów przesądzających o jego nieuczciwym charakterze, w przypadku gdyby to usunięcie sprowadzało się do mającej wpływ na istotę tych warunków zmiany ich treści (tak wyrok w sprawie C-19/20 pkt 69-70 i powołany tam wyrok z dnia 26.03.2019r. w sprawie C-70/17 i C-179/17). Możliwość takiej zmiany umowy przez sąd stałaby w sprzeczności z celami prewencyjnymi dyrektywy 93/13, gdyż przedsiębiorcy wiedzieliby, że nawet w razie zastosowania klauzuli niedozwolonej umowa zostanie skorygowana przez sąd w sposób możliwie najpełniej odpowiadający ich woli, a jednocześnie dopuszczalny w świetle przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych (wyrok (...) z 26 marca 2019 r., C-70/17 i C-179/17, (...) SA przeciwko (...) SA przeciwko A. L. M. i V. R. R., pkt 54).

Jak już wskazano, konsekwencją stwierdzenia, że dane postanowienie umowne ma charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. jest działająca ex lege sankcja bezskuteczności niedozwolonego postanowienia, połączona z przewidzianą w art. 385¹ § 2 k.c. zasadą związania stron umową w pozostałym zakresie. Takie postanowienie umowne jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną (tak: postanowienie SN z 22.09.2022 r., I CSK 4158/22, LEX nr 3411839 i powołany tam wyrok (...) z 21 grudnia 2016

r., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, Francisco G. N. i A. P. M. przeciwko (...) SA ((...)), pkt 61-62). W okolicznościach sprawy brak przy tym przesłanek do przyjęcia, by powodowie takiej następczej, świadomej i wolnej zgody udzielili. A ich stanowisko procesowe jest wprost przeciwne.

Zgodnie z dominującym stanowiskiem doktryny, art. 385¹ § 2 k.c. wyłącza stosowanie art. 58 § 3 k.c., który przewiduje, że w razie nieważności części czynności prawnej pozostała jej część pozostaje w mocy, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana. Nie ulega jednak wątpliwości, że jeżeli eliminacja niedozwolonego postanowienia umownego doprowadzi do takiej deformacji regulacji umownej, że na podstawie pozostałej jej treści nie da się odtworzyć treści praw i obowiązków stron, to nie można przyjąć, iż strony pozostają związane pozostałą częścią umowy. Ten ostatni wniosek wynika wyraźnie z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, który przewiduje, że „...nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków” (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z 23 marca 2022 r., (...) 532/22).

L. powstała w umowie na skutek usunięcia z niej abuzywniej klauzuli indeksacyjnej nie może przy tym zostać w żaden sposób wypełniona, w szczególności przez odwołanie się do art. 69 ust. 3 Prawa bankowego i art. 358 § 2 k.c. Należy bowiem mieć na uwadze, że art. 358 § 2 k.c. wszedł w życie 24 stycznia 2009 r. (zob. ustawę z dnia 23 października 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz ustawy - Prawo dewizowe, Dz.U. z 2008 r., Nr 228, poz. 1506). Brak zatem możliwości stosowania tego przepisu w odniesieniu do umowy zawartej przez strony przed wejściem w życie tego przepisu. Przepis ten dotyczy przy tym zobowiązań wyrażonych w walucie obcej, a w przypadku umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej (CHF) zobowiązanie jest wyrażone w złotych polskich, a waluta obca stanowi jedynie miernik wartości zobowiązania zaciągniętego w walucie polskiej i świadczeń spełnianych przez kredytobiorców w walucie polskiej.

Nie istnieje także możliwość dokonania na podstawie art. 65 k.c. wykładni umowy stron już po usunięciu z niej postanowień abuzywnych w celu ustalenia zgodnego celu i zamiaru stron co do sposobu ustalania kursu CHF. Analizując dopuszczalność dokonywania wykładni umowy na podstawie art. 65 k.c. w celu utrzymania jej w mocy po wyeliminowaniu klauzul abuzywnych, (...) wyjaśnił, że art. 5 i 6 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie temu, by sąd krajowy, który stwierdził nieuczciwy charakter warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej dyrektywy, dokonał wykładni tego warunku w celu złagodzenia jego nieuczciwego charakteru, nawet jeśli taka wykładnia odpowiadałaby wspólnej woli stron (wyrok z 18 listopada 2021 r., A. S.A., C-212/20). W powoływanym już wyroku z 29 kwietnia 2021 r., Bank (...) -19/20, (...) przypomniał, że w przypadku stwierdzenia przez sąd krajowy nieważności nieuczciwego warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w taki sposób, iż niezgodny z tym artykułem jest przepis prawa krajowego dający sądowi krajowemu możliwość uzupełnienia tej umowy poprzez zmianę treści owego warunku. Postanowienie uznane przez sąd za nieuczciwe nie powinno na podstawie art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 być stosowane, a jego treść zmieniana (wyrok (...) z 18 listopada 2021 r., A. S.A., C-212/20, pkt 70-71). Jedynie w wypadku, gdyby stwierdzenie nieważności nieuczciwego warunku zobowiązywało sąd do unieważnienia umowy w całości, narażając tym samym konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje, w związku z czym unieważnienie to skutkowałoby niejako ukaraniem konsumenta, sąd krajowy mógłby zastąpić ten warunek przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym (tak postanowienie (...) z 4 lutego 2021 r., (...), C#321/20, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo). Taka sytuacja w sprawie jednak nie zachodzi.

Wyeliminowanie klauzuli indeksacyjnej z umowy stron wyklucza dokonywanie jej wykładni, skoro treść umowy takiego postanowienia - wiążącego strony - nie zawiera. Nie jest przy tym możliwe dokonywanie na tej płaszczyźnie wykładni pozostałej części obowiązującej umowy, która przecież nie reguluje kwestii objętych postanowieniem uznanym za niewiążące (tak SN w wyroku z 23.03.2022r., (...) 532/22).

Eliminacja klauzul abuzywnych odnoszących się do mechanizmu indeksacji w rozpoznawanej sprawie skutkuje tym, że sporna umowa nie nadaje się do wykonania. Wywiera bowiem skutki w postanowieniach umowy odnoszących się do oprocentowania kredytu.

Mianowicie, w § 2 ust. 1 umowy wskazano, że oprocentowanie kredytu na dzień sporządzenia umowy wynosi 5,75 % w skali roku i stanowi sumę marży Banku nieziennej w okresie trwania umowy w wysokości 1,56 % oraz aktualnie obowiązującego indeksu L3 oraz 2,00 pp. do czasu przedstawienia w banku odpisu z księgi wieczystej zawierającego prawomocny wpis hipoteki na rzecz banku. Po przedstawieniu powyższego dokumentu oprocentowanie miało zostać obniżone 2,00 pp.

Zgodnie z § 8 ust. 2 pkt a umowy indeks L3 dla każdego kwartału kalendarzowego oblicza się jako arytmetyczną średnią stawek LIBOR 3m (dla lokat międzybankowych trzymiesięcznych), obowiązujących w dniach roboczych w okresie od 26 dnia miesiąca zamykającego kwartał poprzedzający ostatni kwartał kalendarzowy do 25 dnia miesiąca kończącego kwartał poprzedni. We wskazanych postanowieniach odnoszących się do oprocentowania umowy nie wskazano jednak jakiej waluty dotyczy LIBOR 3M. Wskaźnik ten jest publikowany osobno dla każdej z walut indeksacyjnych. Jest różny dla każdej z nich w tym samym okresie. W umowie, poza klauzulami indeksacyjnymi podlegającymi eliminacji, nie zostało wskazane czy mający do niej zastosowanie wskaźnik ma dotyczyć CHF. W związku z tym brak podstaw by wskaźnik dla tej waluty mógł być stosowany domyślnie, stanowiłoby to bowiem uzupełnienie treści umowy o postanowienie, które nie zostało przez strony uzgodnione. Nie można zatem zastosować (...) z tej właśnie waluty. Wobec odpadnięcia mechanizmu indeksacji brak także podstaw do domyślenia się tej właśnie waluty, jako źródła odniesienia wskazanej stopy referencyjnej. Z kolei brak sposobu określenia oprocentowania skutkuje tym, że nie jest zachowany element odpłatności umowy kredytu, a ustalone raty w PLN nie dają się wyodrębnić.

Należy także zwrócić uwagę na treść § 9 ust. 7 umowy „Wszelkie opłaty i prowizje podawane są w walucie do której indeksowany jest kredyt, a ich zapłata odbywa się poprzez doliczenie opłaty do raty, o której mowa w § 10 ust. 2, chyba że strony podejmą odmienne ustalenia w tym zakresie.” Powyższe postanowienie nie wskazuje wprost na rodzaj waluty, lecz jedynie na „walutę do której indeksowany jest kredyt”.

W efekcie, usunięcie mechanizmu indeksacji z umowy spowoduje, że kredyt przestaje być indeksowany do waluty obcej, a w umowie nie występuje zapis do którego § 9 ust. 7 umowy odsyła. Z tego względu, strony umowy mogą domyślać się jedynie, że walutą o której mowa to CHF. Umowa zawarta pomiędzy konsumentem, a przedsiębiorcą powinna być tak skonstruowana, aby zawierała precyzyjne i zrozumiałe postanowienia.

Mając na uwadze powyższe, należy ostatecznie skonstatować, że umowa nie może być wykonywana, ponieważ główne świadczenie stron – oprocentowanie kredytu nie może zostać określone w sposób jednoznaczny, a wręcz należałoby przyjąć (celem dalszego wykonania umowy po usunięciu klauzul indeksacyjnych z opisanymi konsekwencjami dla oprocentowania), że pozwany bank udzielił kredytu nieoprocentowanego. Tego rodzaju umowa byłaby natomiast sprzeczna z naturą umowy kredytu (art. 353¹ k.c. w zw. art. 69 ust. 1 Prawa bankowego).

Mając na uwadze powyższe rozważania, na podstawie art. 189 k.p.c. przy zastosowaniu art. 385¹ k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. i art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, Sąd ustalił w punkcie I wyroku, że umowa kredytu nr (...) z dnia (...) zawarta przez powodów z (...) Bankiem Spółką Akcyjną z siedzibą w G., łącząca powodów z pozwanym jest nieważna.

Na powyższą ocenę żadnego wpływu nie miało zawarcie przez powodów i pozwany bank aneksów do umowy. Postanowienia wspomnianych aneksów w żaden bowiem sposób nie zmieniały postanowień umowy odnoszących się do klauzul indeksacyjnych czy oprocentowania kredytu, w szczególności nie usuwały ich abuzywności i wad wskazanych powyżej. Brak także przesłanek do przyjęcia, iż zostały zawarte przez powodów ze świadomością abuzywności spornych postanowień umowy oraz celem wyrażenia świadomej i wolnej zgody na te postanowienia, by w ten sposób przywrócić im skuteczność z mocą wsteczną. Wskutek powyższego, tj. ustalenia nieważności zawartej przez strony umowy w całości i ex tunc, również wskazane aneksy należy uznać za nieważne.

Konsekwencją ustalenia nieważności umowy było także rozstrzygnięcie o żądaniu zapłaty zgłoszonym przez powodów.

Zgodnie z poglądem przyjętym przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7.05.2021 r. w sprawie III CZP 6/21, w przypadku następczej nieważności umowy kredytowej po obu jej stronach powstają odrębne roszczenia o zwrot świadczeń nienależnie spełnionych. Ostatecznie zatem świadczenia te podlegają zwrotowi niezależnie od siebie, bez konieczności badania z urzędu, czy ich wzajemna wysokość prowadzi do powstania stanu wzbogacenia, który byłby miarą zwrotu różnicy między tymi świadczeniami. Sąd Najwyższy nadał wskazanej uchwale moc zasady prawnej, co oznacza, że będzie ona stosowana przez ten sąd również w innych sprawach.

W tym miejscu wskazać należy, że Sąd związany był żądaniem pozwu co do wysokości kwoty o której zasądzenie wnosili powodowie, tj. kwoty 84 045,12P zł. Poza sporem w sprawie winno być przy tym, że powodowie spłacili z tytułu zawartej umowy w okresie od daty jej zawarcia do maja 2020r. na rzecz pozwanego kwotę 257 544,80 zł zgodnie z historią spłat przedłożoną przez pozwanego (k. 257) przedłożonym zaświadczeniem, pochodzącym od pozwanego (k. 190-192).

Stąd, mając na uwadze powyższy pogląd Sądu Najwyższego, Sąd w pkt II wyroku w całości uwzględnił roszczenie powodów w oparciu o art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c., zasądzając od pozwanego na rzecz powodów dochodzoną pozwem kwotę.

Jednocześnie zasądzając dochodzoną pozwem kwotę, Sąd, na podstawie art. 496 i 497 k.c. zastrzegł na rzecz pozwanego Banku prawo jej zatrzymania do czasu zaoferowania przez powodów zwrotu kwoty wypłaconego kapitału kredytu, tj. kwoty 239 999,99 zł. Zarzut zatrzymania pozwany zgłosił w piśmie procesowym z dnia 08.02.2023r., przedkładając jednocześnie oświadczenia o skorzystaniu z tego prawa złożone powodom z dnia 23.01.2023r.. Okoliczność ta nie była przez powodów podważana. Oświadczenie w tym zakresie złożył bezpośrednio powodom pełnomocnik pozwanego, legitymujący się stosownym pełnomocnictwem (k. 333-349). Sąd podzielił w zakresie zarzutu zatrzymania stanowisko wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 r. (III CZP 11/20, OSNC 2021/6/40) oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 27 września 2021r. w sprawie I ACa 663/20., zgodnie z którym zarzut zatrzymania, o którym mowa w art. 496 i 497 k.c., może zostać zgłoszony w sprawie dotyczącej rozliczeń finansowych stron nieważnej umowy kredytowej, która może być kwalifikowana jako umowa wzajemna. Dlatego też Sąd zasądzając na rzecz powodów dochodzoną pozwem kwotę, na podstawie art. 496 i 497 k.c. zastrzegł na rzecz pozwanego Banku prawo jej zatrzymania do czasu zaoferowania przez powodów zwrotu kwoty 239 999,99 zł.

Skuteczne skorzystanie przez stronę z prawa zatrzymania wzajemnego świadczenia pieniężnego na podstawie art. 496 wyłącza opóźnienie w spełnieniu tego świadczenia, o którym stanowi art. 481 § 1 k.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2002r., IV CKN 651/00, OSNC 2002/12/155). W związku z powyższym Sąd oddalił żądanie pozwu w zakresie żądania zapłaty odsetek od zasądzonej kwoty.

Sąd miał także na uwadze wskazania zawarte w wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE C - 260/18, odnoszące się do tego, iż art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że z jednej strony skutki dla sytuacji konsumenta wynikające z unieważnienia umowy w całości, takie jak te, o których mowa w wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 r., K. i K. R. (C-26/13, EU:C:2014:282), należy oceniać w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony, do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie. Sąd miał także na uwadze wskazania Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z 7.05.2021 r., III CZP 6/21 (OSNC 2021, nr 9, poz. 56), że do chwili, w której należycie poinformowany konsument wyrazi zgodę na związanie niedozwolonym postanowieniem umownym albo zgody tej odmówi (ew. upływie rozsądny czas do jej wyrażenia), umowa kredytu, która bez tego postanowienia nie może wiązać, znajduje się w stanie bezskuteczności zawieszony, tj. nie wywołuje skutków prawnych, choć skutki te może nadal wywołać w razie wyrażenia zgody na postanowienie albo - jeżeli są spełnione stosowne przesłanki - w razie jego zastąpienia regulacją zastępczą. Jest jasne, że tak długo jak trwa stan zawieszenia, kredytodawca nie może domagać się spełnienia uzgodnionych w tej umowie świadczeń. Jednakże zgodnie z dotychczasowym orzecnictwem dotyczącym stanu bezskuteczności zawieszony (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2010 r., IV CSK 95/10 i z dnia

3 lutego 2017 r., II CSK 159/16, niepubl.; por. też wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 1995 r., I CRN 48/95 i z dnia 7 listopada 1997 r., II CKN 431/97, OSNC 1998 Nr 6, poz. 94) nie może również żądać zwrotu spełnionego świadczenia nienależnego, ponieważ decyzja co do związania postanowieniem i umową leży co do zasady w rękach konsumenta. Skoro zaś kredytodawca nie może wystąpić z takim żądaniem i w ten sposób postawić swych roszczeń restytucyjnych w stan wymagalności zgodnie z art. 455 k.c. (co do zastosowania art. 455 k.c. do roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1976 r., III CRN 289/76, niepubl., z dnia 16 lipca 2003 r., V CK 24/02, OSNC 2004, Nr 10, poz. 157, z dnia 28 kwietnia 2004 r., V CK 461/03, IC 2004, nr 11, s. 43, z dnia 18 stycznia 2017 r., V CSK 198/16, niepubl. oraz uchwały Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1991 r., III CZP 2/91, OSNCP 1991, Nr 7, poz. 93, z dnia 26 listopada 2009 r., III CZP 102/09, OSNC 2010, Nr 5, poz. 75, z dnia 2 czerwca 2010 r., III CZP 37/10, OSNC 2011, Nr 1, poz. 2 i z dnia 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20), rozpoczęcie biegu ich przedawnienia nie wchodzi w rachubę. Sytuacja ulega zmianie dopiero w razie potwierdzenia klauzuli abuzywej przez konsumenta, kiedy to klauzula oraz umowa stają się skuteczne z mocą wsteczną, albo odmowy jej potwierdzenia (upływu rozsądnego czasu do potwierdzenia), kiedy to dochodzi do utrzymania umowy z regulacją zastępczą (jeżeli są spełnione stosowne przesłanki) albo do całkowitej i trwałej bezskuteczności (nieważności) umowy. Owa trwała bezskuteczność (nieważność) jest równoznaczna ze stanem, w którym "czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia" w rozumieniu art. 410 § 2 in fine k.c. (condictio sine causa) oraz "nieważnością czynności prawnej" w rozumieniu art. 411 pkt 1 k.c." Mając to na uwadze w ocenie Sądu należało podzielić stanowisko, według którego wyrok sądowy „unieważniający” umowę kredytową indeksowaną kursem waluty obcej, w rozpoznawanej sprawie kursem CHF, ma charakter prawokształtujący czyli konstytutywny. Wynika to z tego, iż wiążąca i ostateczna decyzja co do utrzymania umowy, eliminacji niedozwolonych postanowień umownych bądź ustalenia jej nieważności należy do powoda – konsumenta, który to samodzielnie kształtuje swoje roszczenie, po pouczeniu przez Sąd o konsekwencjach składanych roszczeń. Sąd po zbadaniu umowy kredytu podejmuje decyzję procesową w odniesieniu do żądań przedstawionych przez powoda i argumentów przeciwnych przedstawionych przez pozwanego. Z uwagi na charakter sprawy oraz rozbieżność orzecznictwa pozwany dopiero po przeprowadzeniu całego postępowania dowodowego miał dostateczną wiedzę, która pozwalała pozwanemu na ocenę zasadności roszczeń powodów. Do tego czasu powodowie, jako konsumenci mogli po pouczeniu Sądu wyrazić chęć kontynuowania umowy. Oznacza to, że roszczenie konsumenta o zwrot świadczonych na rzecz kredytodawcy rat kredytowych staje się wymagalne od chwili wydania takiego wyroku. Tym samym do czasu jego wydania nie można mówić by pozwany pozostawał w zwłóce z jego spełnieniem.

Mając na uwadze powyżej wskazane okoliczności brak także podstaw do podzielenia zarzutu przedawnienia podniesionego przez pozwanego.

O kosztach procesu orzeczono w myśli art. 100 k.p.c., obciążając nimi w całości pozwanego. Sad miała przy tym na uwadze, iż powodowie ulegli jedynie co do nieznacznej części swojego roszczenia, tj. co do żądania zapłaty odsetek od dochodzonego roszczenia.

Powodowie ponieśli koszty: opłaty od pozwu – 1.000 zł, opłaty od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł, wynagrodzenie pełnomocnika w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (5 400 zł) oraz koszty opinii biegłego w kwocie 1 360,38 zł.

SSO Tomasz Cichocki